

Dag verleden

hallo toekomst

Een grauwe dag in Haspengouw is nooit een lelijke dag. De streek van Gingelom ligt er vreedzaam bij. In de vele boomgaarden starten de eerste snoeiactiviteiten weer om de fruitbomen in goede vorm te krijgen voor de lente.

Ik bel aan bij Jean-Paul Vanelderden, een bekend gezicht, want sinds jaren betrokken bij het bietensyndicaat. Zijn bedrijf, gespecialiseerd in de akkerbouw, ligt in Kortijs. Kortijs, nu behorend tot Montenaken, wordt voor het eerst in geschreven bronnen vermeld in 1232 en verwijst naar het Oudfranse woord courtill, dat hoeve betekent. Ook de Romeinen hebben met hun aanwezigheid een stempel gedrukt op de omgeving. De vele tumuli (tumuli of Romeinse grafheuvels) in de streek zijn er het bewijs van. De Romeinen beschouwden deze vruchtbare streek pal op de taalgrens al als zeer belangrijk.

Ook Jean-Paul Vanelderden kan dit beamen. Met zijn bedrijf heeft hij zich toegespitst op de teelt van suikerbieten, granen en chicorei, naast groenten (bonen, erwten en spruitkool) en vlas. Het bedrijf dat Jean-Paul na zijn vader en grootvader heeft verdergezet, had naast de akkerbouw ook dieren. In 2004 zijn de zoogkoeien afgestoten en de stallen zijn afgebroken. Als je nu in de keukenveranda naar buiten kijkt, komt je blik tot rust op een mooie aangelegde tuin met vijver waar de koi vissen zich thuis voelen.

Sinds de tijd van zijn grootvader is er veel veranderd in de landbouw. Het werkpaard, dat Jean-Paul als achtjarige nog heeft zien werken in de

Vroeger was de suikerbietenteelt, zoals andere teelten trouwens ook, veel arbeidsintensiever. Het uitdunnen van de bieten na uitzaai, het wieden, het loof afkappen en het rooien gebeurden toen manueel met de hulp van het werkpaard.

En de seizoenarbeiders van vroeger waren doorgaans vrouwen, huisvrouwen die bijverdienden." Andere tijden waren dat toen.

Een heet hangijzer in de bietenteelt is op dit moment de duurzaamheid van de teelt. Hoe zie jij deze evolutie?

"Inderdaad," steekt Jean-Paul van wal, "we gaan weer terug naar het mechanisch wieden zoals vroeger gebeurde door mensen. De

mechanische onkruidbestrijding met de tractor gaat een plaats krijgen in de teeltactiviteiten nu heel wat gewasbeschermingsmiddelen niet meer gebruikt mogen worden. Nu staat de technologie veel verder, door het gebruik van camera's, en kan er dus efficiënter onkruid verwijderd worden. Ook de 'conviso' bieten' spelen een rol in dit verhaal".

Wat zijn de belangrijkste uitdagingen volgens jou voor de suikerbietenteelt in België?

Er glijdt een bedenkende blik over het gezicht van Jean-Paul en hij neemt even een aantal seconden de tijd voor hij antwoordt. "De

De mechanische onkruidbestrijding met de tractor gaat een plaats krijgen in de teeltactiviteiten nu heel wat gewasbeschermingsmiddelen niet meer gebruikt mogen worden.

beschermingsmiddelen wordt het een uitdaging om onze teelt te beschermen tegen ziekten en plagen. Heel wat gewasbeschermingsmiddelen zijn al verboden en anderen staan op het punt hetzelfde lot te ondergaan." Een ogenblik stilte last zich in. "En dan", gaat Jean-Paul verder, "wat met de suikerconsumptie van de consument? Het publiek beschouwt suiker als een vergif. Suiker, een natuurlijk product, wordt vervangen door suikervervangers, die eerder chemisch van aard zijn. Ondanks dat blijft de daling van de suikerconsumptie voorlopig beperkt, maar het toont wel de tweestrijd aan in de publieke opinie." Het laatste is een interessante bedenking en deze werd ook gemaakt op 14 december tijdens Plan B(iet) in Gembloux, waar de voltallige suikerketen op aanwezig was. Robert Torck, CEO van Iscal Sugar, counterde deze stelling door aan te halen dat heel wat verwerkte voedingsmiddelen niet dezelfde consistentie, smaak of visuele aantrekkelijkheid hebben wanneer suiker wordt vervangen door een gangbare suikervervanger.

Het is duidelijk dat de doorsnee burger en politici en hun kabinetten soms heel ver af staan van de landbouwer. Welke boodschap zou jij hen willen meegeven?

Zonder aarzelen antwoordt Jean-Paul dat we doordacht een invulling moeten geven aan het concept van voedselzekerheid. "Na de Tweede Wereldoorlog is de Europese Economische Gemeenschap (EEG) opgericht met de idee 'nooit meer honger', die zo kenmerkend was voor een Europa dat zwaar toegetakeld uit de oorlog was gekomen. Hierdoor is de idee van lokale voedselzekerheid uitgehold. De slinger sloeg door naar een overmatige productiedrang, waarbij de zogenoemde melkplassen en boterbergen ontstonden, en ook veel voedsel geïmporteerd werd. En nu is, opnieuw door een oorlog aan de buitengrenzen van Europa, het idee van lokale voedselzekerheid weer in zwang geraakt, waarbij er geopperd wordt om weer meer voedsel te produceren in de eigen Europese regio. We moeten waakzaam zijn dat de slinger niet doorslaat naar de andere kant. Zo roept een Europese voedselstrategie, die ernaar streeft om tegen 2030 naar bio over te schakelen, heel wat vragen op: Is de landbouw daar klaar voor? Is de burger, de consument, daar klaar voor? Want immers, biologische productie van vlees, groenten en fruit betekent dat er meer arbeidskrachten nodig zijn – en zijn die er? – en door het hoge arbeidsintensieve karakter van deze manier van produceren zal er ook op minder oppervlakte geteeld worden. En is dat haalbaar in het licht van sterkere lokale voedselzekerheid? Kortom, biologisch geteeld voedsel wordt duurder dan we nu gewoon zijn en de vraag is of we daar klaar voor zijn."

Jean-Paul Vanelderden

Hoe ervaar jij de campagne, de verwerking van de suikerbieten en de relatie van de planters tot de suikerfabrikanten? Want het mag gezegd worden, deze relatie is toch heel uitzonderlijk en bijzonder.

"Deze sector heeft vele crisissen en hervormingen meegemaakt en steeds zijn we daar als plantersorganisatie én als sector uitgekropen. We hebben de dag meegemaakt dat het suikerquotum substantieel daalde, met een scherpe prijsdaling tot gevolg. Ook het aantal suikerverwerkers is aanzienlijk gedaald, met twee overblijvers. Daarbovenop hebben we ook nog meegemaakt dat de vrije invoer van suiker uit minst ontwikkelde landen een feit werd. Maar de grootste verandering kwam in 2017 met de afschaffing van het quotum en het verdwijnen van de minimumprijs. Ook vroegen de fabrikanten een hogere productie met een inéénstorting van de suikerprijs en dus ook van de bietprijs tot gevolg. En toch bestaan we nog als sector", legt Jean-Paul uit. We zitten nu aan een nieuwe kop koffie en hij vervolgt stellig: "het boerenareaal is

Mijn tijd als voorzitter zit er na dit mandaat op. Tijd dat jongere planters het syndicale werk verderzetten", sluit Jean-Paul ons gesprek af. "Zonder hen, houdt deze werking op, terwijl ze zo uniek is in de landbouwsector.

gekrompen en er werd minder geproduceerd dan eerdere jaren. Nu trekt de suikerprijs weer aan, maar dat is waarschijnlijk maar tijdelijk. De volatilitéit is een gegeven."

Je weet het, Jean-Paul, ik ben nieuw bij het bieten-syndicaat. Wat wil je mij als toekomstige secretaris van de federaties meegeven als advies?

Een glimlach toert zich op de lippen van Jean-Paul en hij schuift eens op zijn stoel.

"De moeilijkste taak van de vertegenwoordiger van de planters is om het evenwicht tussen het syndicale werk en het vertrouwen van de fabrikant te vinden en te behouden. Dit vertrouwen is bijzonder broos. Dit werd versterkt door de slechte prijzen na 2017 (wegvallen van de quota nvdr)." En Jean-Paul voegt spontaan toe: "Dit is trouwens evenzeer van toepassing op de voorzitters van de regionale structuren. Ik merk dat de omgang met de suikerfabrikanten veel transparanter is geworden dan vroeger en daar hebben we hard voor gewerkt."

We hebben tijdens dit gesprek vele sprongen gemaakt tussen het heden en het verleden. En dat betekent nieuwe technieken en ideeën omarmen en afscheid nemen van oude werkwijzen en gedachten om de toekomst van de biet in België te vrijwaren.

"Mijn tijd als voorzitter zit er na dit mandaat op. Tijd dat jongere planters het syndicale werk verderzetten", sluit Jean-Paul ons gesprek af. "Zonder hen, houdt deze werking op, terwijl ze zo uniek is in de landbouwsector". Dit zijn wijze woorden, die ons allemaal tot nadenken moet aanzetten. We komen hier zeker nog op terug in ons vakblad de Bietplanter en toekomstige vergaderingen. Hallo toekomst, we zijn hoopvol! ■

Inez Retz

De talrijke tumuli bewijzen dat de Romeinen deze streek al als zeer vruchtbaar beschouwden.